

הלכות אישות פרק יא

פרק יא: פרטי מנה ומאתיים ודין טענת בתולים

מי יש לה מנה או מאתיים

חזקת בעולה

א.
אלמנה

הנושא בתולה שנתאלמנה או נתגרשה או נחלצה,

אם מן האירוסין נתאלמנה או נתגרשה או נחלצה - כתובתה מאתיים,

ואם מן הנישואין - כתובתה מאה, שמשישאת הרי היא כבעולה:

משוחררת גיורת ושבוייה

א.

וכן, הנושא בתולה משוחררת או גיורת או שבוייה,

אם נשתחררה השפחה ונתגיירה הגויה ונפדת השבוייה והן פחותות משלש שנים ויום אחד - כתובתן מאתיים,

ואם היו בנות שלש שנים ויום אחד ומעלה - כתובתן מאה:

ב.

ומפני מה תיקנו חכמים לאלו כתובה מאה ואף על פי שהן בתולות?

הואיל וחזקת הנשואה שתיבעל, וחזקת השפחה והנכרית והשבוייה שתיבעל - תיקנו להן מאה בין נבעלו בין לא נבעלו, והרי הן כבעולות לכל דבר.

מוכת עץ

א.

מוכת עץ - כתובתה מאה.

אפילו נשאה על מנת שהיא בתולה שלימה, ונמצאת מוכת עץ - כתובתה מאה:

קטנה וביאת קטן

א.

קטנה מבת שלש שנים ולמטה שנבעלה, אפילו בא עליה אדם גדול - כתובתה מאתים, סופה שתחזור בתולה כשאר הבתולות. וכן, גדולה שבא עליה קטן מבן תשע שנים ולמטה - כתובתה מאתים כאילו לא נבעלה כלל, שביאת בן תשע שנים ויום אחד ביאה, פחות מזה אין ביאתו ביאה:

נשים שאין להן כתובה

ד.

בוגרת סומא ואילונית

בתולה שהיא בוגרת, או סומה, או אילונית - כתובתן מאתים.

חרשת ושוטה

אבל החרשת והשוטה - לא תיקנו להן חכמים כתובה.

השוטה - לא תיקנו לה נישואין כלל.

והחרשת, אף על פי שיש לה נישואין מדבריהם - לא תיקנו לה כתובה, כדי שלא יימנעו ולא ישאו אותה.

וכשם שאין לה כתובה - כך אין לה מזונות, ולא תנאי מתנאי כתובה. ואם כנסה חרשת ונתפקחה - יש לה כתובה ותנאי כתובה, וכתובתה מאה.

ה.

נשא חרשת או שוטה וכתב להן מאה מנה - כתובתן קיימת, מפני שרצה להזיק נכסיו:

ו.

חרש שוטה

חרש או שוטה שנשאו נשים פיקחות, אף על פי שנתפקח החרש ונשתפה השוטה - אין לנשיהם עליהם כלום.

רצו לקיימן אחר שהבראו - יש להן כתובה מאה.

ואם בית דין הן שהשיאו החרש, וכתבו לה כתובה על נכסיו - נוטלת כל מה שכתבו לה בית דין.

אבל השוטה - אין בית דין משיאין אותו, במקום שאין תקנת חכמים עומדת לא תיקנו לו נישואין:

ו.

וכן, הקטן - לא תיקנו לו חכמים נישואין, הואיל וסופו לבוא לידי נישואין גמורין.

ומפני מה תיקנו נישואין לקטנה, ואף על פי שהיא באה לידי נישואין גמורין? כדי שלא ינהגו בה מנהג הפקר.

ואין משיאין את הנער עד שבודקין אותו ויודע שהביא סימנין:

ז.

קטן, אפילו בן תשע שנים ויום אחד, שנשא אשה - אין לה כתובה.

ואם הגדיל וקיימה אחר שהגדיל - יש לה עיקר כתובה.

וכן, גר שנתגייר הוא ואשתו - כתובתה מנה, שעל מנת כן קיימה:

טענת בתולים

ח.

כל בתולה שכתובתה מאתים - יש לה טענת בתולים.

וכל שכתובתה מנה, או שלא תיקנו לה חכמים כתובה - אין לה טענת בתולים.

והמתייחד עם ארוסתו קודם נישואין - אין לו טענת בתולים:

ט.

ומה היא טענת בתולים? זה שנשא בתולה שחזקתה שהיא בתולה, וטוען ואומר, "לא מצאתיה בתולה".

ושני סימנין הן לבתולים,

האחד - דמים ששותתין ממנה בסוף ביאה ראשונה,

והשני - הדוחק שימצא בה בביאה ראשונה בשעת התשמיש:

הנושא בתולה שכתובתה מאתים, וטען ואמר, "לא מצאתיה בתולה" - שואלין אותה,

אם אמרה, "אמת הוא אומר, לא מצאני בתולה מפני שנפילתי והכני עץ או קרקע והלכו בתולי" - הרי זו נאמנת, ותחזור כתובתה למנה. אף על פי שהוא טוען ואומר, "שמא איש בא עליך", ואין לך כלום - אין משגיחין בטענתו.

ויש לו להחרים סתם שלא בא עליה איש, שאין הדבר לו ודאי:

אמרה, "הין, אמת אמר שלא מצאני בתולה, ואיש בא עלי באונס אחר שנתארסתי לו" - הרי זו נאמנת, וכתובתה מאתים כמוה שהיתה.

ואם טען ואמר, "שמא עד שלא אירסתיך נאנסת ומקחי מקח טעות, או אחר שאירסתיך נבעלת ברצוניך" - הרי זה מחרים סתם על מי שטוען שקר כדי לחייבני ממון שאיני חייב בו:

טען ואמר, "לא מצאתיה בתולה", והיא אומרת, "לא בא עלי, ועדיין בתולה אני" - בודקין אותה, או חוזר ובוטל בפני עדים:

אמרה, "בא עלי, ובתולה מצאני ככל הבתולות, ושקר הוא טוען" -
שואלין אותו ואומרים לו, "מה היה הדבר עד שאמרת שאינה בתולה"
אם אמר, "מפני שלא מצאתי דם" -

בודקין במשפחתה שמא אין להן דם כלל, לא דם נידה ולא דם
בתולים, אם נמצאו כולן כן - הרי זו כחזקתה:

יב.

לא נמצאו בני משפחתה כן - בודקין אותה שמא חולי גדול יש
בה שיבש לחלוחית האיברים, או שמא היתה מתענה ברעב,
ומרטבין אותה, ומאכילין אותה ומשקין אותה עד שתבריא
ותיבעל שניה, ונראה אם תוציא דם אם לאו.

ואם אין שם חולי ולא רעב ולא כיוצא בו - הרי זו טענת
בתולים.

ואף על פי שמצא דוחק בעת התשמיש, הואיל ולא
יצא דם, אין כאן בתולים, שכל בתולה יש לה דם,
בין קטנה בין נערה בין בוגרת, אלא מפני החולי,
כמו שאמרנו:

יב.

ואם אמר, "מפני שלא מצאתי דוחק, אלא פתח פתוח מצאתי" -
שואלין על שנותיה, שמא בוגרת היא, שרוב הבוגרות אין להן
דוחק שמרגישין בו הרבה, שהרי גדלה ונתרפו איבריה וכלו
בתוליה.

אם לא בגרה עדיין - אומרים לו, שמא הטיתה או בעלתה בנחת
הרבה, ולפיכך לא הרגשתה בדוחק,

אם אמר, "לא כי, אלא ודאי פתח פתוח היה" - הרי זו טענת בתולים לכל בתולה שלא בגרה, בין קטנה בין נערה, בין בריאה בין חולה, שכל בתולה נערה פתחה סתום הוא, ואף על פי שיצא הדם, הואיל ומצא פתח פתוח אין כאן בתולים:

דעת הגאונים על כוגרת

יב.

יש גאונים שהורו שהכוגרת אין לה טענת דמים ויש לה טענת פתח פתוח.

ואין דרך התלמוד מראה דבר זה, וטעות היתה בנוסחיות שלהם. וכבר בדקתי על ספרים רבים וקדמונים, ומצאתי שהדבר כמו שאמרנו, שאין לכוגרת אלא טענת דמים בלבד:

הטעם שנאמן בטענת בתולים

יד.

חכמים הם שתיקנו עיקר כתובה לאשה, והם התקינו ואמרו שכל הטוען טענת בתולים והאשה מכחשת אותו - נאמן, ועליה להביא ראיה, לא על האיש, שחזקה היא שאין אדם טורח בסעודה ומפסידה והופך שמחתו אבל.

טו.

ועד מתי יש לו לטעון טענת בתולים?

אם נסתרה - מיד,

ואם לא נסתרה - אפילו לאחר שלשים יום:

הורו כל הגאונים שזה שאמרו חכמים שהוא נאמן אם הכחישתו - להפסידה עיקר כתובה, אבל התוספת יש לה, אלא אם כן נודע בראיה ברורה שהיתה בעולה, או שהודת לו שהיא בעולה קודם שתתארס והטעתו.

לפיכך יש לו להשביעה בנקיטת חפץ, כדין כל הנשבעין ונוטלין, ואחר כך תגבה התוספת.

ואין לה היא להשביעו שלא מצאה בתולה ואחר כך תפסיד עיקר כתובה, שחזקה היא שאין אדם טורח בסעודה ומפסידה. ויש לה להחרים סתם על מי שטען עליה שקר:

הרי שרצה לקיימה אחר שהפסידה עיקר כתובה - חוזר וכותב לה מאה, לפי שאסור לאדם לשהות עם אשתו שעה אחת בלא כתובה, כמו שביארנו: